

Průvodní zpráva

historie

Jedna z věcí, která v symbolické rovině spojovala první a druhou světovou válku, byly válečné rekvizice zvonů – tedy direktivní nařízení mocností k odevzdání zvonů na území českých zemí. Z pohledu armády se jednalo o materiál s přesným složením, který stačilo roztavit ve zbrojovkách. Po druhé světové válce zůstalo v českých zemích pouze 10 % zvonů. Z více než 10 000 vyvezených do německých továren se do Česka vrátilo cca 25 zvonů. Informace o rekvizicích za první světové války se liší.

Před očima českých občanů tak za obou válek mizely staré symboly měst a obcí, které jimi denně zněly. Odvážely se proto, aby se přetavily ve zbraně a rozezněly na frontách, zatímco věže kostelů a s nimi celá města ztichla. Nikdo neví, zda bombardováním pobořenou věž neposlala k zemi mina ulitá právě z jejího zvonu.

Po první světové válce, kdy vlivem rekvizic vzrostla poptávka po nových zvonech, začaly vítkovické slévárny s litím ocelových zvonů. Ocelové zvony byly levnější než bronzové. Ty vítkovické se, podle dobových pramenů, svým zvukem vyrovnaly zvonům bronzovým. Každý den zní z ostravských věží ocelové zvony lité ve Vítkovicích mezi lety 1918 a 1923.

idea

Ideu lze chápat jako pacifistické gesto k uctění obětí válek obecně.

Hlavní ideou pomníku je tento, pro obě světové války symbolický, proces obrátit – tedy ze zbraní odlít zvon (rozměrově korespondující s největším českým zvonem – Zikmundem – visícím v Chrámu sv. Víta). Tento zvon, i když funkční, nebude zvonit. Bude položen s hrdlem vysílajícím pietní ticho do prostoru. Srdce zvonu ve tvaru horizontálního kříže dotváří pietní atmosféru, jeho tvarová podobnost s mečem odkazuje k archetypu bojovníka. Tvar srdce i zvonu byl vytvořen tradiční zvonařskou šablonou. Zvon bude odlit ve vítkovických slévárnách, jejichž technologie a výrobní prostory takový proces dodnes umožňují.

text – časová osa

Zvon je umístěn na jednom konci ocelového pochozího plechu, opatřeném antikorozní vrstvou na spodní ploše. Na druhém konci je v plechu vyřezán nápis: „***ležím, srdce nebije***“, odkazující k symbolickému propojení ležícího zvonu a padlého vojáka. Podobenstvím s padlým vojákem se symbolika pomníku dostává do obecnější roviny a je tak platná i pro novodobé veterány. Ocelový plát evokuje slavnostní koberec – cestu, na jejímž konci je zvon umístěn. Svými proporci a umístěním nápisu funguje jako časová osa – viz plakát (nápis začíná na kótě 1918 a končí 1945; délka celého plechu je 2020 a nechává otevřenou možnost dalšího navazování v budoucnu). Jednotlivými písmeny nápisu může přirozeně prorůstat travní porost.

Text a zdobení zvonu

Většina zvonů je opatřena zdobením – reliéfem zobrazujícím jeho příběh, erb mecenáše, postavu patrona, atd. – a textem. Text na zvonu stejně jako jeho zdobení autor přesně nedefinuje. V případě realizace by jeho podoba vzešla z komunikace se Svazem veteránů a historiky.

lokace

Ocelový pochozí plát je zarovnán se severní hranicí žulové dlažby, původně navrhované jako platforma pro letoun. Toto místo přesahuje na jižním konci, kde vstupuje do dráhy chodníku a

pokračuje dále do travní plochy. Chodník a plech budou v jedné rovině. Vstupem do pěší komunikace poutá ocelová platforma pozornost kolemjdoucích – ti se na okamžik a bezděky stávají součástí pomníku. Plocha pochozího plechu záměrně nerespektuje dělení ploch parku s cílem stát se jeho dominantou. Ocelový plát společně s okolní dlážděnou plochou vytváří prostor pro pietní shromáždění.

materiál

Jako nejpravděpodobnější se jeví varianta, že zvon bude odlit z roztavené věže tanku s dělem, které svým objemem a váhou odpovídají objemu a váze zvonu v navrhovaných rozměrech (9 tun). V rozpočtu projektu je počítáno s touto variantou. Předpokládaným materiálem je proto pancéřová ocel, kterou dokáží ve vítkovických slévárnách slít do požadované podoby – záměr byl konzultován ve výrobě. Vítkovické slévárny byly autorem vybrány nejen kvůli lokality, ale hlavně s ohledem na jejich historickou zkušenost s litím ocelových zvonů.

Zvon bude ponechán v čisté podobě bez nátěrů. Je počítáno s korozní vrstvou. Povrchový vzhled při degradaci materiálu se dá přirovnat k povrchu litinových kanalizačních těles na komunikacích.

Uvnitř tělesa zvonu ve dnu dutiny bude vyvrtán otvor pro odtok dešťové vody. Pochozí ocelová plocha bude přirozeně leštěna chodidly lidí.

V místě pod zvonom budou na ocelovou desku přivařeny 2 trny zamezující pohybu zvonu.

interakce

Interakce – tedy lezení po zvonom, sezení na něm nebo vstup do jeho útrob – je vítána a zvon k ní svými proporcemi vybízí. Jedním z cílů návrhu je oživit stávající park o prvek, který přitáhne pozornost veřejnosti. Interakce zároveň funguje jako „leštění“ a bude dotvářet povrchový charakter objektu jak je znám např. u bronzových soch.

Technologický popis výroby – chronologicky:

- výběr a nákup vhodného materiálu pro tavení – pravděpodobně věž tanku s dělem, která objemově a váhově odpovídá zvonom (hmotnost cca 10 tun). Dodavatel – Armáda české republiky nebo subjekt zabývající se přeprodejem vyřazené armádní techniky (např. Armytechnika s.r.o.)
- výroba virtuálního 3d modelu zvonu
- výroba polystyrenového modelu zvonu metodou 3D frézování z elektronického modelu
- výroba pískové formy na polystyrenový zvon ve vítkovických slévárnách
- porcování a slití věže tanku či jiného zbrojního materiálu
- vylití zvonu do pískové formy metodou ztraceného polystyrenu a následné cizelování zvonu
- sestavení zvonu a vyvrtání odtokového otvoru na dně zvonu pro odtok dešťové vody
- úprava terénu – sejmutí žulových kostek a dlažby chodníku v pásu pod pochozím plechem
- vylití nebo vysypání betonového/štěrkového lůžka pro část ocelového pásu, který zasahuje do travní plochy, případně pod zvonom
- opatření plechu antikorozní vrstvou ze spodní strany
- položení pásu plechu – bude složen ze dvou segmentů kvůli transportu – možné svařit do jednoho kusu
- navaření dvou trnů na místo instalace zvonu, které zamezí pohybu zvonu
- instalace zvonu